

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Dagmar Nygrínové v právní věci žalobkyně: **A. E.**, zast. Mgr. Janou Macháčkovou, advokátkou, se sídlem Tábor, nám. Františka Křížíka 2840, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 4. 2006, č. j. 2 Cad 37/2006 – 23,

t a k t o

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 4. 2006, č. j. 2 Cad 37/2006 – 23, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) včas podanou kasační stížností napadá shora označený rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích, kterým byla zamítnuta její žaloba směřující proti rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 23. 12. 2005, č. X. Tímto rozhodnutím byla zamítnuta žádost stěžovatelky o plný invalidní důchod pro nesplnění podmínky potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod podle § 40 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 155/1995. Sb.“), neboť v rozhodném období před vznikem invalidity, tj. v době od 26. 7. 1995 do 25. 7. 2005 nezískala žádnou dobu pojištění.

V žalobě žalobkyně namítala, že reálně ani potřebnou dobu 5 roků pojištění dosáhnout nemohla, neboť invalidní je od narození, a v období, kdy jí byla přiznána plná invalidita, a to 28. 1. 1994, nedosáhla ještě věku 18 let. Uvedla, že pro uvedené skutečnosti splňuje podmínky pro přiznání plného invalidního důchodu v mimořádných případech podle § 42 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., a navrhla, aby krajský soud zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 24. 4. 2006, č. j. 2 Cad 37/2006 – 23, žalobu zamítl a rozhodl, že žádnému z účastníků se náhrada nákladů nepřiznává. V odůvodnění rozsudku uvedl, že žalobkyně se dne 1. 9. 1994 stala plně invalidní dle § 29 odst. 2 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., v tehdy platném znění s tím, že plná invalidita vznikla před ukončením povinné školní docházky. Následně přiznaný invalidní důchod pobírala až do 12. 12. 1997, kdy jí byla dávka odňata rozhodnutím žalované. Toto rozhodnutí napadla žalobkyně žalobou, o níž Krajský soud v Českých Budějovicích, poté, co si vyžádal posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, rozsudkem ze dne 23. 2. 1998, č. j. 2 Ca 9/98 - 16, rozhodl tak, že napadené rozhodnutí o odnětí plného invalidního důchodu potvrdil. Rozsudek odůvodnil posudkovým závěrem vyžádaného posudku, že se dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, podmínovaný vrozenou vývojovou poruchou obou rukou, byl dřívějším posudkem chybně – v důsledku hrubého posudkového omylu – posouzen jako stav odpovídající plné invaliditě, ač postižení žalobkyně odpovídalo částečné invaliditě. Následně se žalobkyně opakovaně neúspěšně domáhala přiznání plného invalidního důchodu žádostmi ze dne 27. 3. 1998 a 8. 3. 2004, když v obou těchto případech byl její zdravotní stav – vrozená vada s maximem postižení v oblasti aker obou horních končetin po korekčních ortopedických operacích obou zápěstí – posouzen jako stav odpovídající tolíko částečné invaliditě. Z obsahu spisu soud dále zjistil, že plně invalidní byla žalobkyně uznána od 26. 7. 2005 pro papilární karcinom štítné žlázy, doložený biotickým nálezem ze dne 13. 7. 2005. Zmíněné postižení bylo posudkově podřazeno pod druh postižení uvedený v kapitole IV., položce 9.3, písm. a) přílohy č. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění. Míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stanovil posudkový lékař na 70 %. Ze žádosti o plný invalidní důchod vyplynulo, že žalobkyně nepracuje, nikdy nepracovala, nechodila na žádnou střední školu, ani se nevyučila. V době od 10. 7. 1999 pečovala o jedno a od 16. 1. 2003 o dvě nezletilé děti, a to dosud. Podle sdělení Úřadu práce v Táboře ze dne 22. 3. 2006 byla žalobkyně naposledy evidovaná jako uchazečka o zaměstnání v době od 31. 12. 1997 do 30. 4. 1998. Žalobkyně se narodila 17. 6. 1976, a v době, kdy žalovaný o žádosti žalobkyně o plný invalidní důchod rozhodoval, měla 29 let. Potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod činí podle § 40 odst. 1 písm. f) zákona č. 155/1995 Sb. u pojištěnce nad 28 let pět roků a podle druhého odstavce téhož paragrafu se zjišťuje z období před vznikem invalidity v daném případě z posledních deseti let před vznikem plné invalidity. Plně invalidní byla žalobkyně uznána dne 26. 7. 2005, avšak v období od 26. 7. 1995 do 25. 7. 2005 včetně, žalobkyně nezískala žádnou dobu pojištění, protože nikde nepracovala. Závěr žalované, že žalobkyně nesplňuje podmínky pro plný invalidní důchod, protože v rozhodné době žádnou dobu pojištění nezískala, krajský soud shledal jako závěr učiněný jak v souladu se skutkovým zjištěním, tak v souladu citovanou právní úpravou. Pokud šlo námitku žalobkyně, že splňuje podmínky pro přiznání plného invalidního důchodu v mimořádných případech podle § 42 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., k tomu krajský soud uvedl, že aplikace tohoto zákonného ustanovení v posuzované věci nepřichází v úvahu, neboť se nyní nejedná o posuzování plné invalidity žalobkyně se vznikem před dosažením 18 let věku, nýbrž o posuzování její plné invalidity přiznané ode dne 26. 7. 2005, která s vrozenou vývojovou poruchou rukou nesouvisí. Krajský soud Českých Budějovicích dále uvedl, že nemohla být zohledněna ani doba péče o dvě nezletilé děti jako náhradní doba pojištění, neboť toto by s ohledem na § 12 zákona č. 155/1995 Sb. přicházelo v úvahu jen za podmínky, že doba pojištění žalobkyně trvala alespoň jeden rok.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně včas kasační stížnost, v níž namítala nezákonnost rozhodnutí spočívající v nesprávném posouzení právní otázky a skutkového stavu věci na základě kterého bylo rozhodováno, ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a), b) zákona

č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Výslovně nesouhlasí s tím, že nesplňuje podmínky § 42 zákona č. 155/1995 Sb., který řeší přiznání plného invalidního důchodu. Uvádí, že jí nelze přičítat k tíži, že jí plná invalidita nejprve byla přiznána, následně odňata a pak opětovně přiznána, a to přesto, že je zřejmé, že při takovém druhu onemocnění ke zlepšení zdravotního stavu nedochází. Fakt, že je žalobkyně invalidní od dětství prokazuje záznam z jednání ze dne 28. 9. 1994, který výslovně konstatuje, že pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav není schopna vykonávat jakékoliv soustavné zaměstnání. Proto také nedošlo v dětství k jejímu umístění na jakoukoliv školu za účelem přípravy na budoucí povolání. Řešením u žalobkyně nebylo ani zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání, neboť s postižením žalobkyně je prakticky a zcela reálně vyloučeno, aby žalobkyni bylo vhodné zaměstnání nalezeno. Úřad práce přitom poskytuje uchazeči o zaměstnání hmotné zabezpečení pouze do doby nástupu do zaměstnání, maximálně však do 6 měsíců. Stěžovatelka je toho názoru, že § 42 zákona č. 155/1995 Sb., je nutno vykládat tak, že plná invalidita, která před dosažením 18 let věku vznikla, nemusí také bez dalšího bez přerušení či jiných výjimek trvat. V daném případě plná invalidita jednoznačně stěžovatelce vznikla a citované ustanovení nestanovuje jako podmínku její nepřetržité trvání. Co se týče skutkového posouzení věci, z uvedených skutečností má stěžovatelka za zřejmé, že je postižena chybným postupem správního orgánu, v důsledku kterého byla nejprve plná invalidita přiznána, následně odňata, aby pak byla znovu přiznána, a v důsledku těchto okolností nemohla stěžovatelka nejen vykonávat přípravu na budoucí povolání, ale nezískala ani potřebnou dobu pojištění. Má tedy za to, že správní orgán ani krajský soud nepostupovaly správně, když stěžovatelku neposuzovaly podle § 42 zákona č. 155/1995 Sb., neboť pak by podmínky pro výplatu plného invalidního důchodu splňovala.

Žalovaná k podané kasační stížnosti ve svém vyjádření uvedla, že se v posuzované věci jedná o nový nárok a nelze přihlížet k posudku z roku 1994. K onemocnění, pro které byla stěžovatelka uznána plně invalidní a dále pouze částečně invalidní přibyla další choroba, pro kterou podle vyhlášky č. 284/1995 Sb. došlo k poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti o 70 %. Navrhla, aby kasační stížnost byla zamítnuta.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná a stěžovatelka je zastoupena advokátem.

Po přezkoumání napadeného rozsudku v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných stížnostních důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Z obsahu kasační stížnosti a z textu doplnění kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatelka podala z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) s. ř. s.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení, spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel, nemá oporu ve spisech, nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Z obsahu spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že žalobkyně se dne 1. 9. 1994 stala plně invalidní dle § 29 odst. 2 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., v tehdy platném znění, pro vrozenou vývojovou poruchou obou rukou, s tím, že plná invalidita vznikla před ukončením povinné školní docházky. Následně přiznaný invalidní důchod pobírala až do 12. 12. 1997, kdy jí byla dávka odňata rozhodnutím žalované pro hrubý posudkový omyl při předchozím posudkovém posouzení, a stěžovatelka byla nadále pro vrozenou vývojovou poruchu obou horních končetin uznána jako částečně invalidní. Plně invalidní byla žalobkyně znovu uznána od 26. 7. 2005, avšak pro papilární karcinom štítné žlázy, s mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné 70 %.

Podle ustanovení § 38 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. *má pojištěnec nárok na plný invalidní důchod, jestliže se stal plně invalidním a získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku plné invalidity podmínky nároku na starobní důchod podle § 29, popřípadě, byl-li přiznán starobní důchod podle § 31, pokud nedosáhl důchodového věku.*

Podle ustanovení § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. *je pojištěnec plně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %.*

Podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) zákona č. 155/1995 Sb. *činí potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod u pojištěnce ve věku nad 28 let pět roků. Dle odst. 2 se potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod se zjišťuje z období před vznikem plné invalidity, a jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, z posledních deseti roků před vznikem plné invalidity. Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod se považuje za splněnou též, byla-li tato doba získána v kterémkoliv období deseti roků dokončeném po vzniku plné invalidity; u pojištěnce mladšího 24 let činí přitom potřebná doba pojištění dva roky.*

Stěžovatelka však namítá, že za daného stavu věci splňuje podmínky pro přiznání plného invalidního důchodu v mimořádných případech podle § 42 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., a krajský soud pochybil, když jí podle tohoto ustanovení neposuzoval.

Podle ustanovení § 42 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. *na plný invalidní důchod má nárok též osoba, která dosáhla aspoň 18 let věku, má trvalý pobyt na území České republiky a je plně invalidní, jestliže plná invalidita vznikla před dosažením 18 let věku a tato osoba nebyla účastna pojištění po potřebnou dobu (§ 40).*

Ze zaměření a obsahu obsahu tohoto zákonného ustanovení zřetelně vyplývá, že jde o speciální ustanovení, která se vztahuje výlučně k invaliditě, která vznikla před dovršením 18 let věku, jako tzv. invaliditě z mládí, a kde tak nepřichází v úvahu žádná doba pojištění před vznikem plné invalidity, jak ji vymezuje § 40 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb.. Nárok na plný invalidní důchod v tomto mimořádném případě má jen ta osoba, u níž je nárok spojován s takto vzniklou invaliditou, tj. invaliditou vzniklou před dovršením 18 let věku, a tento nárok může trvat jen po tu dobu, pokud daná invalidita trvá.

V posuzovaném případě stěžovatelka, vzdor uznání plné invalidity ode dne 26. 7. 2005 již v žalobě namítá, že plně invalidní je od narození. Krajský soud se s touto otázkou vypořádal tak, že zrekapituloval dosavadní průběh a výsledky posouzení zdravotního stavu a stupeň invalidity stěžovatelky.

U stěžovatelky bylo nejprve rozhodnuto, že se dne 1. 9. 1994 stala plně invalidní dle § 29 odst. 2 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., v tehdy platném znění, pro vrozenou vývojovou poruchou obou rukou, s tím, že plná invalidita vznikla před ukončením povinné školní docházky. Následně přiznaný invalidní důchod pobírala až do 12. 12. 1997, kdy jí byla dávka odňata rozhodnutím žalované pro hrubý posudkový omyl při předchozím posudkovém posouzení, a stěžovatelka byla nadále pro vrozenou vývojovou poruchu obou horních končetin uznána jako částečně invalidní. Plně invalidní byla žalobkyně znovu uznána od 26. 7. 2005, avšak pro papilární karcinom štítné žlázy, s mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné 70%.

Rozhodnutí o odnětí invalidního důchodu pro invaliditu z mládí stěžovatelka napadla žalobou, o níž Krajský soud v Českých Budějovicích, poté, co si vyžádal posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, rozhodl rozsudkem ze dne 23. 2. 1998, č. j. 2 Ca 9/98 - 16, tak, že napadené rozhodnutí o odnětí plného invalidního důchodu potvrdil. Rozsudek odůvodnil posudkovým závěrem vyžádaného posudku, že se dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, podmínovaný vrozenou vývojovou poruchou obou rukou, byl dřívějším posudkem chybně – v důsledku hrubého posudkového omylu – posouzen jako stav odpovídající plné invaliditě, ač postižení žalobkyně odpovídalo částečné invaliditě. Tak bylo ve svém důsledku rozhodnuto a potvrzeno, že u stěžovatelky ke vzniku invalidity z mládí jako plné invalidity vůbec nedošlo.

Krajský soud dospěl k závěru, že o plnou invaliditu se u stěžovatelky jedná teprve od jejího uznání s účinky ode dne 26. 7. 2005, kdy však tato invalidita co do svého důvodu nesouvisí s dříve nesprávně uznanou invaliditou z mládí. Plně invalidní je stěžovatelka takto uznána pro papilární karcinom štítné žlázy, s mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné 70 %. K této invaliditě, resp. k jejímu vzniku, se potom váže rozhodnutí žalované, jehož posouzení je předmětem tohoto soudního přezkoumání. Vzhledem k tomu, že daná invalidita takto vznikla v době, kdy stěžovatelka měla 29 let (narodila se 17. 6. 1976), nebylo možno podmínky nároku na plný invalidní důchod posuzovat podle § 42 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., jako při vzniku invalidity z mládí, ale naopak bylo třeba tyto podmínky posuzovat podle § 40 odst. 1 písm. f) zákona č. 155/1995 Sb., jako podmínky vyžadované u osoby se vznikem invalidity po 18. roce věku, s požadavkem na doložení vyžadované doby pojištění. U stěžovatelky, jako osoby ve věku 29 let v době vzniku plné invalidity, činí podle tohoto zákonného ustanovení potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod (pojištěnec ve věku nad 28 let) pět roků. Podle odst. 2 tohoto ustanovení se potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod zjišťuje u pojištěnce ve věku nad 28 let z posledních deseti roků před vznikem plné invalidity. V případě stěžovatelky, která byla plně invalidní uznána dne 26. 7. 2005, je pak tímto obdobím období od 26. 7. 1995 do 25. 7. 2005, v němž však žádnou dobu pojištění nezískala, protože nikde nepracovala. Toto stěžovatelka také sama uznává a nijak nečiní sporným.

Nejvyšší správní soud je toho názoru, že spornou je právě otázka vzniku plné invalidity. Stěžovatelka se podle napadeného rozhodnutí žalované stala plně invalidní podle posudku lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení v Táboře ze dne 25. 10. 2005 podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/195 Sb., od 26. 7. 2005. Stěžovatelka však s tímto již v žalobě nesouhlasila a namítala, že je plně invalidní od narození.

Za tohoto stavu věci je Nejvyšší správní soud toho názoru, že krajský soud si měl pro objasnění data vzniku plné invalidity vyžádat posudek Posudkové komise MPSV. Nejvyšší správní soud se ve své předchozí judikatuře kontinuálně vyjadřuje k charakteru posudku vypracovaného pro účely dokazování v soudním řízení o žalobě proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o nároku na invalidní důchod posudkovými komisemi Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Posudkové komise MPSV jsou oprávněny nejen k celkovému přezkoumání zdravotního stavu a pracovní schopnosti občanů, ale též k posouzení poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti a k zaujetí posudkových závěrů o plné či částečné invaliditě, jejím vzniku, trvání či zániku (§ 4 odst. 2 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení). Nicméně i tyto posudky hodnotí soud jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v ustanovení § 77 odst. 2 s. ř. s., přitom však takový posudek, který zcela splňuje požadavek celistvosti, úplnosti a přesvědčivosti, bývá zpravidla důkazem ve věci stěžejním. Požadavek úplnosti a přesvědčivosti, který je kladen na posudky posudkových komisí, spočívá v tom, aby se komise vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především pak s těmi, které namítá účastník uplatňující nárok na plný nebo částečný invalidní důchod, jakož i v tom, zda podaný posudek obsahuje náležité zdůvodnění svého posudkového závěru tak, aby byl tento závěr přesvědčivý pro soud, který nemá a ani nemůže mít odborné lékařské znalosti, na nichž posouzení plné invalidity závisí především (viz blíže např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 9. 2005, č. j. 4 Ads 11/2005 - 76, www.nssoud.cz).

Přesto, že stěžovatelka se stanovením data vzniku plné invalidity podle uváděného posudku lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení v Táboře v žalobě nesouhlasila, a namítala, že je plně invalidní od narození, krajský soud si k objasnění této skutečnosti posudek Posudkové komise MPSV nevyžádal.

Nejvyšší správní soud na základě výše uvedených důvodů napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení bude zapotřebí, aby si krajský soud vyžádal od PK MPSV posudek, v němž by PK MPSV měla objasnit, kdy došlo ke vzniku plné invalidity stěžovatelky. Jen v návaznosti na toto zjištění se dá posoudit, zda stěžovatelka splňuje či nesplňuje podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod. Po doplnění dokazování krajský soud vydá nový rozsudek, v němž náležitě zhodnotí všechny důkazní materiál tak, aby bylo jeho rozhodnutí bylo založené na objektivně zjištěném skutkovém stavu.

V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. července 2007

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu